

Wf
1725

III, 16.

216.

III, 16.

DE
SVMNIS. SERENISSIMAE. GENTIS. ERNESTINAE
IN. REM. ALTENBURGENSIVM. SCHOLASTICAM
MERITIS

PROGRAMMA. X

QVO

SERENISSIMI. PRINCIPIS. AC. DOMINI
DOMINI
FRIDERICI. III
DVCIS. SAXONIAE

IVLIACI. CLIVIAE. MONTIVM. ANGRIAE. ET WESTPHALIAE
LANDGRAVII. THVRINGIAE. MARCHIONIS. MISNIAE. PRINCIPIS. COMITIS. HENNE
BERGAE. COMITIS. MARCAE. ET. RAVENSBERGAE. DYNASTAE
RAVENSTEINII. ET. TONNAE

PRINCIPIS. AC. PATRIS. PATRIAE
LONGE. CLEMENTISSIMI. OPTIMI
NATALIS. AVSPICATISSIMVS

D. VII. KAL. MAI. MDCCCLVIII. RECVRRENS

CRAS. AVDITA. POST. MERIDIEM. HORA. III

IN. ILL. FRIDERICIANO. GYMNASIO

GRATIS. DEO. AGENDIS. ET. LAETIS. GRATVLATIONIBVS

CELEBRANDVS. INDICITVR

ET. SIMVL

PERILLVSTRES. EXCELLENTISSIMI. AMPLISSIMI

AVLAE. ATQVE. VRBIS. PROCERES

MAECENATES. MAXIMI

CVRATORES. GYMNASII. SPECTATISSIMI. GRAVISSIMI

REI. SCHOLASTICAE. FAVTORES. O. O. HONORATISSIMI

VT. TRES

OPTIMAE. INDOLIS. AC. SPEI. IVVENES

IVSTAE

IN. DEVM. AC. PRINCIPEM

PIETATI. PVBLICE. SATISFACTVROS

INDVLGENTER. AC. BENEVOLE. AVDIRE. VELINT

DEMISSE. DECENTERQVE. ROGANTVR

A

M. IOANNE. GOTTFRIDO. MOERLINO

ILL. FRIDERICIANI. GYMNASII. DIRECTORE

LATINAE. IENENSIVM. SOCIETATIS. COLLEGA. HONORARIO

ALTENBURGI. EX. OFFICINA. RICHTERIA

luctati praesentissimo NVMINIS auxilio superioris anni pericula, nusis etiam nostris primo adpectu terribilia, merito inter gratulationes publicas, vt diuinam agnoscimus veneramus que prouidentiam, ita SERENISSIMI PRINCIPIS PATRIS PATRIAE OPTIMI saluberriimo consiliorum temperamento spectatam curandi dexteritatem grati praedicamus. Inoffenso studiorum cursu progressi, nihil quod faciem rei nostrae scholasticae deformauerit, vidimus, nihil quod memoriae huius anni tristem aliquam notam inuulerit, experti sumus. Floruit inter propinquo belli tempestates, secunda aura adspirante, Fridericianum Gymnasium, neque vquam in ipso armorum strepitu muae nostrae filere coactae sunt. DEVS nobis haec fecit otia, faciat facietque porro. Erecto igitur in bonam spem animo calatum fumo, quae de summis SERENISSIMAE GENTIS ERNESTINAE in rem Altenburgenfium scholasticam meritis commemoranda sequuntur, superioribus attexturus.

Inmatura praereptus morte DIVVS FRIDERICVS GVILIELMVS I, anno c1o1oCII, cum nondum vltra XL annos, menses II, dies XII vixisset, impuberes relinquebat IOANNEM PHILIPPVM FRIDERICVM IOANNEM GVILIELMVM et FRIDERICVM GVILIELMVM POSTVMVM FILIOS PRINCIPES, quibus, si quid forte sibi accideret, vt prospectum esset, PHILIPPVM LVDOVICVM PALATINVM et MAVRICIVM LANDGRAVIUM HASSIAE, vt tutelam susciperent, testamento rogauerat, qui, cum se excusassent fratremque IOANNEM, impuberum quippe Patrum, commendassent, cum hoc quidem hac de reegerat, sed, cum hic etiam, iusta causatus impedimenta, delatam sibi deprecatus esset, paucis ante extremam vitae horis SERENISSIMVM SAXONIAE ELECTOREM CHRISTIANVM II precibus per litteras, vt orbis tutor esse veller, adierat (a). Verum hic quoque obire id muneris iutio quidem noluerat, donec Mater superflitum, accedentibus IOANNIS, defuncti fratris, precibus, Ipsiisque CAESARIS litteris, tandem Eum exorauit. Placuit non ita multo post, aequalibilibem provinciarum partitionem fieri, dataque optione, ELECTORIS impuberum tutoris suauis, Mater, Vinariensi portione IOANNI permissa, Altenburgenfem elegit Seque cum vniterfa Domo, anno c1o1oCIV, d. XVII. Kal. Febr. Altenburgum consulit. Dignam generoso pectore, pro beneficiis a DIVO FRIDERICO GVILIELMO suo antehac per X annos tutore acceptis, eius liberis ELECTOR OPTIMVS reulit gratiam atque vt salute publica omnia gauderent, pie curauit, donec mortalitate interceptus in ipso aetatis flore, nondum XXVIII annos natus, vitam cum morte commutauit, Princeps adeo munificus, vt saepenumero ex Eo auditum sit, *in votis habere, vt locupletare omnes possit*, adeo aequus studiorum aestimator, vt meditabundus aliquando in lecto recubans, causam tacitarum cogitationum requirenti cubiculario responderit: *cum dolore, et lacrymis recogitare, sero intelligentem, quam male sibi puer consuluerit, nimirum a litterarum studiis feriatu* (b). Nondum idoneam reipublicae tractandae acta-

(a) Conf. SAECHS. MERCKWVRD. p. 549. not. p.

(b) AD. FR. GLAFEY Kern der Geschichte p. 362. seqq.

actatem Principes pupilli attigerant, cum CHRISTIANO. II placide defuncto SERENISSIMVS. IOANNES. GEORGIVS. I vt in Electorali dignitate, sic in administranda Principatus Altenburgici cura succederet, iisdem, quibus frater, nominibus FRIDERICO. GVILIELMO tutori Suo obstrictus.

Commune adhuc Altenburgensibus ac Vinariensibus lenae Sacrum fuerat Confistorium. Vinariam illud anno c1515 CV transferre constitutum habuerat IOANNES, morte autem praeventus, perficere consilium non potuerat, manseruntque illud ex eo tempore lenae per VII annorum intervallum. Anno autem c1515 CXII d. XVII. Kal. Decembr. Dresdae datis litteris, *expeditius videri*, scripsit SERENISSIMVS. IOANNES. GEORGIVS, *si, quemadmodum terrae Ducales diuisae essent, ita etiam ius Episcopale seu iura Ecclesiastica diuiderentur et separata Confistoria tam Altenburgi quam Vinariae instituerentur* (c), cuius negotii statim etiam executio susceperat est. In Foersterianis Collectaneis haec leguntur: 1612 Haben Herzog Friedrich Wilhelms vier Soehne vnd Herzog Iohannis zu Sachsen acht Soehne Ihr Antheil an dem Kirchen-Confistorio zu Sich in Ihre Residenzen, iene nach Altenburg, diese nach Weimar genommen. Effic saluberrimo musis etiam nostris instituto Altenburgum transfugrauit CONSESSVS. ILLE. SVMME. VENERABILIS. Cuius praesidio DEI et PRINCIPVM nostrorum auspiciis res sacra et litteraria adhuc viguit & ad finem vsque rerum vniuersitatis vigeat. *Primi nostri Confistorii*, inquit Christoph. Henr. Loeber (d) grata nobis memoria in primis colendus, *Director & Assessores fuerunt* D. BYRGARD. LVCAN, D. ABRAHAM. SVARINVS *Superintend.* D. IOHANNES. WEX ET M. IOH. CHRISTIANI, *Concionator Aulicus*, VICTORINVS. GRVNER, *Secretarius*, et IOH. GVNTHERVS. FOERSTER, *Aduarius*, quorum primus D. BYRGARD. LVCAN, fidem faciente codice Foersteriano, primo statim anno, postridie Kal. Decembr. denatus, quatuor Ecclesiae Ministris C. Florensi legauit, statim a funere repraesentatos. De secundo, D. ABRAHAMO. SVARINO deinceps pluribus agendi erit locus. Nunc illud modo commemorandum venit, quadriennio circumacto, COSS. IACOBO. MEISEMIO ET IO. IHESENERO, leges scholasticae, anno c1515 CXVI d. IV. Id. Iunii esse auctas Venerabilique INSPECTORVM COLLEGIO traditas omnium notitiae exponendas (e). Quam pacatus tum rerum status fuerit, Venerabilis Loeberi (f) verbis declarare iuuat: *Sub. Dnn. Electorum Regimine, tanquam sub tegmine sagi floruerunt Ecclesiae nostrae cum vicinis et aliis vsque ad A. 1618, ita, vt sincera doctrina in templis et scholis, summa in pace propagaretur. Et cum Potentissimus D. IOANNES. GEORGIVS, pro pietate sua, aequum esse censeret, DEO pro salutari reformatione Ecclesiae, ante saeculum per Lutherum A. 1517, in vigilia omnium Sanctorum inchoata, vna cum aliis Monarchis & Statibus Evangelicis solennes agere gratias, Festum Iubilaeum d. 31 Octobr. 1 et 2 Nouembr. 1617 non tantum in Electoratu, sed etiam in Ecclesiis tutelari regimini subiectis, adeoque in specie hic locorum celebrari iussit.*

Interea temporis SERENISSIMVS. IOANNES. PHILIPPVS ad Suam Ipsius tutelam peruenerat. Hinc propriis auspiciis regendae republicae per acratem legitime idoneus, Suo et trium Fratrum, FRIDERICI IO. GVILIELMI ET FRIDERICI GVILIELMI POSTVMI, quorum cum imperio tutelam susceperat, anno c1515 CXVIII d. XIII. Id. Mart. nomine rem administrare adgredebatur. Incidebat initium Principatus Eius in ipsa funestis istius et XXX annorum longinquitate memorabilis belli initia, quo bello quantis exactioibus, annis inprimis c1515 CXXXII et CXXXIII Altenburgi nostri ciues exhausti sint, vrbe nihilo tamen fecius bonorum direptionibus vexata, triste memoratu est; neque tamen inter ipsas faeuientis belli turbas, quoties vel noui praeceptores constituendi fuerunt, vel alia ordinanda occurrerunt, OPTIMI PRINCIPIS rei Altenburgensium scholasticae cura desuit. Longe vero illud maximum censendum, quod in conspectu fere hostilium exercituum, circumactis centum ab exhibita Confessione Augustana annis, secularem immortalis beneficii memoriam, anno c1515 CXXX per continuos quatuor dies solenni ritu consecrandam curare non est veritus RELIGIOSISSIMVS. PRINCEPS. Non autem armis tantum turbata fuit tranquillitas publica, sed scriptis etiam superstitionem animis legentium & metum incipientibus, divulgato sine auctoris nomine anno c1515 CXXXVII libello Schwenckfeldianorum errorum pleno, multisque Theologorum transmissio immo in nonnullorum aedes clanculum coniecto inscriptoque: *Treuerherzige Erinnerung an die Euangelische Priesterschaft in Deutschland, gestellet A. C. 23, itzt aber, da die schreckliche Zorn-Flamme Gottes ie länger ie heftiger Fortbrennet, vnd bishero bey dem mehrern Theil wenig Busse gespüret worden, dieselbe zu ermuntern, wolmeinend in Druck verfertiget Anno 1637*, cui auide a multis arrepto, inter

alios

(c) Conf. CHRISTOPH. HENR. LOEBERI Hist. Ecel. Ephoriae Orlamundanae p. 92.

(d) C. H. LOEBER l. c.

(e) PAVL. MART. SAGITTARIVS in Dissert. de Scholis publicis Altenburg.

(f) C. H. LOEBER Lib. cit.

alios fe oppofuerunt Mengerings, Concionator Aulæ Altenburgenfis (g) et Nic. Zapius, Concionator Aulicus et Superintend. Vinarienfis (h). Immo vero Ipfum PRINCEPEM SERENISSIMVM terrere non erubuerunt inepti homunciones, varii generis viſa crepantes, qua de re ex Concione in funere DIVI IO ANNIS. PHILIPPI a Mengeringo habita, ſequentia adducit ſapientia a me laudatus C. H. Loeber (i): *Da Anno 1638. im Monat Nouember, ſich ein vermeinter Propheten-Bote zu Altenburg angab und etliche gedruckte Viſiones, wie auch eine ſchriftliche Viſion, vber das Land und die Stadt Altenburg gehalten, Ihrer Fürſtliche Gnaden hatte vberreichen laſſen, ſchickte Ihre Fürſtliche Gnaden die Sachen, mir, als Ihrem Beicht-Vater zu, mit gnädigen Beghrehn, mein Bedencken darüber zu eröffnen. Und da bey erfolgter Audiẽz hieuen geredet war, lieſen Ihre Fürſtliche Gnaden Sich ganz eifrig und gottſelig vernehmen, es wäre Ihr nichts mehr zueinander, als wenn ſolche Schwärmer und Phantaſten gelauffen kämen. Es möchte das Anſehen gewinnen, als wenn Sie zu ſolchen Händeln Luſt hätten, da Sie doch gedaechten, durch Gottes Gnad, bey erkantter Euangelischer Wahrheit und den Symbolis Eccleſiæ vnuerwandtes Fuſſes zu verharren, Sie lieſen Sich an Gottes Wort genügen. Perſiſit in hac ſententia PRINCEPS. OPTIMVS ad extremum vſque ſpiritum, quem nondum XLIII annos natus, DEO reddidit Kal. April. 1610 CXXXIX.*

Nunc omiſſis ſuperioris ſeculi rebus ad ea veniendum eſt, quæ turbulenta hæc tempeſtate vel ſola metu adhuc debilitatos animos miſericæ poſſunt recreare. NA TALEM nobis celebrare vere diuino beneficio contingit EXOPTATIS SIMVM. SERENISSIMI PRINCIPIS. AC. DOMINI DOMINI. FRIDERICI. III. DVVIS. SAXONIAE. IVLIAE. CLIVIAE. MONTIVM. ANGRIAE. ET. WESTPHALIAE. LANDGRAVII. THVRINGIAE. MARCHIONIS. MISNIAE. PRINCIPIS. COMITIS. HENNEBERGAE. COMITIS. MARCAE. ET. RAVENSBERGAE. DYNASTAE. RAVENSTEINII. ET. TONNAE. PRINCIPIS. LONGE. CLEMENTISSIMI. AC. PATRIS. PATRIAE. PRO. SALVTE. PVBLICA. VIGILANTISSIME. EXCVBANTIS. CVIVS. vita ac falus noſtram omnium felicitatem complectitur. O! quantas DEO. CONSERVATORI debemus gratias, qui grauiſſimas inter curas, omnes in admirationem rapientes, EIVS non tantum corporis animique vires ſolido ſtare fecit robore, ſed conſilia etiam ſic fortunauit, vt, quæ luſtuofa inciderunt, luſtuofiffima non euaserint. Quanta precum coniunctione implorandus eſt DEVS, vt ad ſeruum vſque ſenectutem HVNC. PATRIAE. PATREM. VERE. PATREM occupata crit pietas, cuius CRAS. AVDITA. POST. MERIDIEM. HO. RA. III tres optimaæ indolis ac ſpei iuuenes atque ob eximias animi dotes in primis commendabiles CHRISTIANVS. FRIDERICVS. BOERNER Altenburg. CHRISTIANVS. GOTTFRIDVS. MOERLINVS Altenburg. IOANNES. GEORGIVS. FVCHSIVS Wolkenberg. teſtes atque interpretes prodituri ſunt, quos vt PERILLVSTRES. EXCELLENTISSIMI. AMPLISSIMI. AVLAE. ATQVE. VRBIS. PROCERES. MAECENATES. MAXIMI. CVRATORES. GYMNASII. GRAVITATE. ATQVE. AVTORITATE. SPECTATISSIMI. REI. SCHOLASTICAE. FAVTORES. O. O. HONORATISSIMI indulgenter ac beneuole audire velint demiffè decenterque oro.

CHRISTIANVS. FRIDERICVS. BOERNER DEO pro conſeruata inter tot periculorum caſus re litteraria gratias agit Oratione Latina.

CHRISTIANVS. GOTTFRIDVS. MOERLINVS. SERENISSIMO PRINCIPIS. AC. PATRI. PATRIAE. OPTIMO inter maximas grauiſſimasque rei ſacrae et ciuilis curas diuinitus corroborato demiffiſſime gratulabitur Oratione Germanica.

IOANNES. GEORGIVS. FVCHSIVS. FRIDERICVM, olim dictum STRENNVM canet Latino carmine.

(g) ARNOLD. MENERINGVS in Diſp. Inaugurali Ienae Praef. D. IO. MAIORE 1610 CXXXVIII habita.

(h) NIC. ZAPIVS libro Treuberzige Wächter-Stimme.

(i) C. H. LOEBER lib. cit. p. 99-101. vbi quæ de huius modi libris commemorari fuſus quæſtata legi poſſunt.

1725. 40

1078

ULB Halle 3
006 753 418

DE
SVMMIS. SERENISSIMAE. GENTIS. ERNESTINAE
IN. REM. ALTENBURGENSIVM. SCHOLASTICAM
MERITIS

PROGRAMMA X

QVO

SERENISSIMI. PRINCIPIS. AC. DOMINI
DOMINI
FRIDERICI. III
DVCIS. SAXONIAE

IVLIACI. CLIVIAE. MONTIVM. ANGRIAE. ET WESTPHALIAE
LANDGRAVII. THVRINGIAE. MARCHIONIS. MISNIAE. PRINCIPIS. COMITIS. HENNE
BERGAE. COMITIS. MARCAE. ET. RAVENSBERGAE. DYNASTAE

NSTEINI. ET. TONNAE

AC. PATRIS. PATRIAE
LEMENTISSIMI. OPTIMI

AVSPICATISSIMVS

MAIL. c. 1828. RECVRRENS

POST. MERIDIEM. HORA. III

FRIDERICIANO. GYMNASIO

DIS. ET. LAETIS. GRATVLATIONIBVS

BRANDVS. INDICITVR

ET. SIMVL

EXCELLENTISSIMI. AMPLISSIMI

TOVE. VRBIS. PROCERES

NATES. MAXIMI

ASII. SPECTATISSIMI. GRAVISSIMI

E. FAVTORES. O. O. HONORATISSIMI

VT. TRES

NDOLIS. AC. SPEI. IUVENES

IYSTAE

AC. PRINCIPEM

PVBlice. SATISFACTVROS

C. BENEVOLE. AVDIRE. VELINT

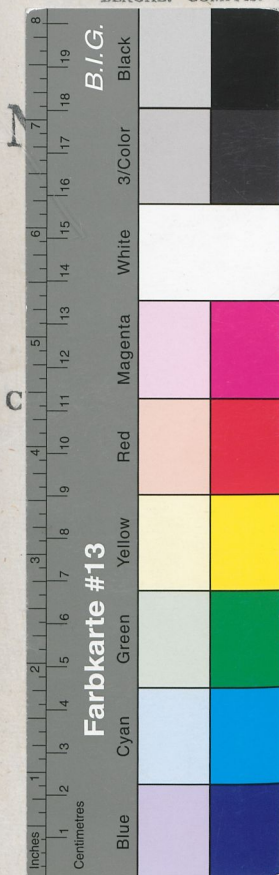
E. DECENTERQVE. ROGANTVR

A

OTTFRIDO. MOERLINO

ICIANI. GYMNASII. DIRECTORE

VM. SOCIETATIS. COLLEGA. HONORARIO

ALTENBURGI. EX. OFFICINA. RICHTERIA